

Sygn. akt II CZ 10/11

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. S.

przeciwko A. M. – S. i D. S.

o ustalenie nieważności umowy lub uznanie jej za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 6 maja 2011 r.,

zażalenia pozwanej D. S.

na postanowienie o kosztach zawarte w wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 19 października 2010 r.,

**oddała zażalenie i nie obciąży pozwanej D. S. obowiązkiem
zwrotu powódce kosztów postępowania zażaleniowego**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 19 października 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 10 czerwca 2010 r., oddalającego jej powództwo o ustalenie nieważności umowy lub uznanie jej za bezskuteczną. Powództwo skierowane było przeciwko córce powódki – D.S. oraz A. M., której D. S. sprzedała nieruchomości, otrzymaną od powódki w 1970 r. na podstawie umowy darowizny. Z ustaleń Sądów obydwu instancji wynikało, że odwołanie darowizny dokonane przez powódkę w piśmie z 14 maja 2007 r. było zdziałane w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji oraz wyrażenie woli z uwagi na chorobę psychiczną powódki – ograniczone zaburzenia urojeniowe. Umowa między pozwanymi nie została uznana przez Sądy za pozorną.

Orzekając o kosztach postępowania Sąd Okręgowy (analogicznie jak Sąd Rejonowy) zastosował art. 102 k.p.c., wskazując jako uzasadnienie skorzystania z tej możliwości trudną sytuację majątkową i osobistą powódki, w szczególności fakt, że wytoczenie procesu było wynikiem schorzeń natury psychicznej, na które powódka cierpi.

W zażaleniu na powyższe postanowienie o kosztach procesu w drugiej instancji pozwana D. S. złożyła zażalenie, domagając się jego uchylecia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz zasądzenia od powódki na jej rzecz kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych. Podniosła, że sytuacja materialna powódki jest zadowalająca i nie daje podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c.

Powódka wniosła o oddalenie zażalenia oraz o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 102 k.p.c. wprowadza wyjątek od obowiązującej w procesie zasady odpowiedzialności strony w zakresie kosztów procesu za wynik sporu. Wyjątek ten umożliwia sądowi w szczególnie uzasadnionych wypadkach zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążyć jej w ogóle kosztami. Brak bliższego oznaczenia kryteriów pozwalających wyróżnić wypadki, które uznać

można za „szczególnie uzasadnione” czyni z art. 102 k.p.c. elastyczne narzędzie umożliwiające skorzystanie z przewidzianego w nim odstępstwa od reguły wówczas, kiedy z przyczyn różnej natury orzeczenie respektujące zasadę z art. 98 § 1 k.p.c. prowadziłyby do skutków odbieranych jako niesprawiedliwe. Przyczyny uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c. mogą mieć charakter ekonomiczny, społeczny, mogą też wynikać ze specyfiki sprawy, w której powstały koszty procesu. W rozpatrywanej sprawie Sąd Okręgowy odwołał się do trudnej sytuacji materialnej powódki (znanej sądowi z uwagi na rozpatrywanie jej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych) i jej sytuacji osobistej, ze szczególnym uwzględnieniem schorzeń natury psychicznej. Skarżąca w zażaleniu podważa występowanie po stronie powódki podstaw majątkowych do zastosowania art. 102 k.p.c., przedstawiając jej dochody z 2007 r. Jednakże sytuacja majątkowa powódki przed czterema laty nie jest wystarczającym argumentem. Istotniejsze są przyczyny wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie, za które sądy uznały schorzenia psychiczne powódki o charakterze urojeniowym, które powodują, że powódka nie ze swojej winy podejmuje czynności procesowe (gdyż czyni to w stanie nie w pełni świadomym). Ważne jest także, że kosztów domaga się od powódki jej córka, którą powódka niegdyś obdarowała nieruchomością. Chorobowe źródło roszczeń powódki, najbliższe pokrewieństwo ze skarżącą, wynikający z więzów rodzinnych obowiązek troski i dbałości o starszych i schorowanych rodziców, wzmocniony powinnością wdzięczności wobec darczyńcy powoduje, że w niniejszej sprawie zastosowanie art. 102 k.p.c. w stosunku do powódki było w pełni uzasadnione.

W związku z tym zażalenie pozwanej należało oddalić na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego także wywiedzione zostało z art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. Skoro powódka korzysta z przywileju w zakresie kosztów, co wiąże się z przerzuceniem na pozwaną poniesionych przez nią wydatków związanych z prowadzeniem wygranego procesu, sprzeczne z poczuciem sprawiedliwości byłoby obciążanie pozwanej dodatkowo obowiązkiem zwrotu powódce kosztów postępowania zażaleniowego we wpadkowym postępowaniu, dotyczącym prawidłowości stosowania wyjątkowych rozwiązań w zakresie kosztów procesu.

